

PRIMĂVARA LONDONEZĂ

Primăvara sosește totdeauna ceva mai devreme la Londra decât la București, iar anul acesta, începând de la mijlocul lui februarie, spiritele visătoare pot admira (și chiar o fac, la modul cel mai serios) înflorescențele rozalii ale micilor arbori ce străjuiesc ulițele metropolei...

Sălile de teatru nu se lasă nici ele mai prejos, oferind, în cele 57 de teatre așa-zis instituționalizate și în cele 52 de săli „fringe” (adică marginalizate, deși adesea ele sunt mult mai populare decât primele), buchete histrionice pentru toate gusturile și cam toate buzunarele. Foarte interesant este aici cum se face „rodajul” unui spectacol: se programează o serie de vreo zece spectacole la preț redus (așa-numitele avanpremiere cu public) și de-abia apoi are loc „opening”-ul sau „first night”-ul; altfel spus, premiera oficială.

Având în vedere costul destul de piperat al biletelor obișnuite, mai ales la teatrele nesubvenționate, sălile în care sunt astfel lansate noile titluri nu prea rămân de obicei goale; iar când există și „capul de afiș” (la nivelul autorului sau al actorilor, aici regizorul căpătând mult mai rar ca la București, aproape niciodată, statutul de vedetă), biletele pentru seria de avanpremiere sunt literalmente smulse.

Actualmente, în acest stadiu se află cea mai recentă creație a lui Tom Stoppard, **Cerneală indiană**, prima piesă scrisă de el după **Arcadia**, precum și americanul Arthur Miller, cu **Broken Glass**, care s-ar traduce probabil prin **Cloburi**. Acest titlu vine la câteva luni bune după succesul altui dramaturg american faimos și în România, Edward Albee, cu a sa **Trei femei înalte**, care continuă să se joace cu săli pline la doi pași de centrul geografic al capitalei britanice, piața Leicester. Întâmplarea (dar poate nu numai ea) face ca, la Londra, centrul geografic să coincidă cu centrul vieții de spectacol, iar majoritatea teatrelor, a cluburilor, a marilor firme de distribuție cinematografică, a celor mai luxoase săli de cinema (inclusiv „Empire”, unde are loc o dată pe an Gala Regală a Filmului Britanic) să se afle la foarte mică distanță unele de celelalte, în așa-numitul cartier Soho, renumit și pentru orașelul chinezesc sau pentru „lanternele roșii” pe care le găzduiește. Altfel spus, de toate pentru toți. Totuși, revenind la acel „punct zero”, nu ne putem împiedica să observăm că el este poleit de prezența unei statui a lui Shakespeare cu al său citat dăltuit în piatra imaculată: „Nu există vreo altă beznă decât ignoranța”. La doi pași distanță, într-o postură ceva mai șugubeață, rezemat în celebrul său bastonaș, ne zâmbește Charlot, Charlie Chaplin reamintindu-ne mereu ca s-a născut într-o casă aflată la sud de Tamisa înainte de a deveni cel mai iubit comediant al Hollywood-ului... Între cei doi giganti se află o clădire sobră, unde se adună în fiecare zi, pe la amiază, zeci de iubitori ai teatrului, care, sub ploaie sau vânt, așteaptă stoici biletele cu jumătate de preț, o altă invenție ce ar merita să fie introdusă și la București. La aceste ghișee sosesc (via computer) disponibilitățile la majoritatea sălilor, cu câteva ore înaintea începerii spectacolelor. În acest fel, și teatrele, și spectatorii vor rămâne mulțumiți, primele fiindcă își vând în ultima clipă biletele mai greu vandabile, iar ceilalți fiindcă și-au umplut seara cu folos vizionând piesa favorită sau

poate o alta, dacă la cea dintâi nu a fost chip să se ivească vreun bilet...

Vorbind acum despre afișul londonez, mărturisesc că eu însumi rămân surprins de raritatea cu care apare Shakespeare (doar **Nevestele vesele din Windsor** la Național și un **Hamlet** cu actorul de film Ralph Fiennes în rolul titular, la Teatrul Almeida). Paradoxal, Royal Shakespeare Company, cu cele două sedii ale sale (unul în complexul londonez Barbican, iar celălalt la Stratford-upon-Avon), se arată mai interesată în aceste zile de **Gemenii venețieni** și de alte creații ne-britanice, dar poate că această deschidere spre repertoriul continental ar trebui mai degrabă să ne bucure. Alți autori străini ce primesc tratamentul hiper-profesionist al scenei londoneze în aceste zile sunt Strindberg (prin două creații: **Creditorii**, la mica sală de la Gate Theatre, amplasată deasupra unui **pub**, nu departe de parcul și palatul Kensington, și **Dansii morții**, tot la Almeida), și Brecht, prin **Opera de trei parale**, într-o montare alertă la „Donmar Warehouse”, un fost antrepozit situat într-un alt cartier central al metropolei, la Covent Garden, și aflat azi sub inspirata conducere a tânărului regizor Sam Mendes. Alt autor redescoperit de londonezi, de data asta un englez get-beget, este J. B. Priestley, autorul unei piese cunoscute și în România: **Inspectorul de poliție**, care s-a bucurat de o montare extrem de lăudată, la Național, sub bagheta unui alt tânăr regizor, Stephen Daldry, în care unii văd chiar un candidat serios la postul de director al Naționalului peste un an și jumătate, când se va termina mandatul lui Richard Eyre. Alt titlu datorat lui Priestley a intrat acum pe afiș: **Colț primejdios**...

În afara autorilor și a actorilor (la care ne vom referi îndată), londonezii mai au ca etalon și fama trupelor teatrale ca atare, a unor companii care, de-a lungul vremii (mai vechi ori mai noi), au căpătat aure cvasi-legendare. În această poziție de invidiat se află acum Théâtre de Complicité, cu un spectacol ce se cheamă **Cele trei vieți ale Luciei Cabrol**, dar care ar fi putut purta orice alt titlu (**Vizita bătrânei doamne** a constituit un alt memorabil spectacol al lor), toate mustind de exact același stil exploziv, puțin bazat pe rostire, un stil teatral cât se poate de apropiat școlii românești de teatru în cele mai bune zile ale sale... Tot de o aură admirativă, deși ceva mai scorjită prin trecerea timpului, se bucură Royal Court Theatre, unde în alte vremi își făureau creațiile regretatul Osborne, Wesker și ceilalți pe atunci „tineri furioși”, dar unde acum pot fi văzute piese cam oarecare sub titluri cum ar fi **Libertinii** sau **The Knocky**. În sfârșit, la Bush Theatre (unde, după câte știu, a existat și un proiect teatral româno-britanic, nu prea demult) se joacă acum **Cadoul**, o piesă de influență expresionistă care se ocupă de trezirea sexuală, deloc lipsită de traume, a unui adolescent într-o Mare Britanie ce se află în plină beatlemanie; autorul se numește Nick Ward.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, actorii, busola cea mai traică din instrumentarul iubitorului de teatru ce trebuie să aleagă între cele o sută de locuri teatrale londoneze de primă mână. Marile vedete ale momentului sunt Nigel Hawthorne, care a fost nominalizat pentru „Cel mai bun actor” la premiile Oscar; după ce a ținut afișul luni de zile cu **Nebunia lui George III** (piesă ce a fost transpusă pe marile ecran, ducând la nominalizarea pentru Oscar), Nigel Hawthorne, un actor născut în Africa de Sud, în vârstă de

Scenă din Alice – aventuri în subteran de Lewis Carroll la Teatrul Național din Londra (regia: Martha Clarke)

peste 60 de ani, joacă acum într-o comedie lejeră, **Mariaj clandestin**, care-l ajută desigur să se scuture de tensiunea colosală sub care s-a aflat în vremea din urmă. Prețuirea publicului britanic și-a atras-o (unde altundeva?) la televiziune; aici a interpretat magistral rolul unui machiavelic funcționar al statului în serialul „Yes, Minister”, urmat apoi de „Yes, Prime Minister”. Există, de altfel, un foarte bine pus la punct sistem de vase comunicante între scenă și micul sau marele ecran, actorii și actrițele afirmate într-unul din aceste medii refăcând, și nu numai în sens unic, drumul spre celelalte medii, adeseori cu succese la fel de notabile. Astfel, Jonathan Pryce, cunoscut din filmul „Brazil” (printre multe altele), atrage ca un magnet mulțimile la musical-ul **Oliver**, în timp ce Louise Lombard din serialul „Casa Elliott” sau comicii Stephen Fry, Rik Mayall, Paul Merton și Tony Slattery joacă în piesuțe nu prea depărtate de ceea ce în limba română s-ar numi „șușe”.

În încheiere, trebuie remarcată revenirea în prim-plan a inegalabilului Paul Scofield (vă mai amintiți „Un om pentru eternitate?”), unul dintre cei mai retrași actori britanici, aparținând aceleiași familii din care încă mai strălucesc Sir John Gielgud (un teatru a fost recent rebotezat cu numele său) ori Alec Guinness.

Revenirea lui se explică nu doar prin nominalizarea sa pentru o altă categorie a Oscar-urilor, în urma prezenței în filmul lui Robert Redford „Quiz-Show” („Cine știe, câștigă!”), ci și prin dorința, lăudabilă la un actor în vârstă de 73 de ani, de a-și continua în forță activitatea pe scenă, dar mai ales pe ecran, cu mai puține nazuri ca în trecut. Mai semnalăm revenirea pe scenă, după peste 30 de ani, a lui Julie Andrews într-un rol, e drept, pe care-l are la degetul mic fiindcă l-a interpretat și pe ecran: **Victor/Victoria**. Tot la capitolul „reveniri” trebuie inclus documentarul (o serie de trei episoade de câte o oră) despre Peter Sellers; pentru prima oară BBC a obținut dreptul de a folosi și secvențe filmate chiar de regretatul actor, care aruncă o lumină ceva mai înțelegătoare asupra zbuciumatei sale vieți personale. Unul dintre cei mai interesați actori și scriitori comici din Londra, care a lucrat ani îndelungați cot la cot cu Peter Sellers, este Spike Milligan. Povestind, în documentarul amintit, că Peter Sellers avea o cameră de filmat de 16 mm, în timp ce el însuși nu avea decât un 8 mm, Milligan conchide, mucalit: „Deh, era mai bogat decât mine cu 8 mm”.

BOGDAN BERCIU